

Konkrét heti és napirendi javaslatokat is bemutat.

Végezetül a „nevelés tervezése” című témakörben megállapítja a szerző, hogy mik a terv elkészítésének feltételei:

– az általános iskolai nevelés és oktatás tervei (1978);

– az úttörőcsapat programjának;

– az osztálytanítók, szaktanárok tanmenetének;

– az osztályfőnöki munkatervnek;

– az úttörőcsapat programjának;

– a gyermekcsoport közösségi fejlődésének, a gyermekeknek ismerete.

Szintén mellékel terjesztésvajlaslatot.

Minden témakört gondosan megfogalmazott követelmények, gyakorlatok és tájékoztató irodalmak alapján ismerteti a szerző.

Rendkívül hasznosak az adminisztrációra, a függelék részében a tárgyi feltételekre, a rendeletekre stb. vonatkozó leírások.

A kötet szerzőjének, Kereszty Zsuzsa vezető napközis szakfelügyelőnek őszinte tisztelettel és szeretettel gratulálunk a megjelent értékes napközis kiadványhoz.

Bizunk abban, hogy hozzájárul a jövőben is további szakirodalmi kötetekkel a napközis nevelők továbbképzéséhez és eredményes munkájához.

Fővárosi Pedagógiai Intézet, 1978.

Dr. Kovács Józsefné

V. G. Loginova

NACSINAJEM GOVORITY PO-RUSSZKI

(Izd-vo „Russzkij jazik”, Moszkva, 1977.)

Jelentős késéssel jutott el idegennyelvű irodalmat is árusító könyvesboltjainkba az első igényes orosz diafilmmkurzus, amelyet Valentijina Georgijevna Loginova állított össze. A 10 leckéből és 5 diafilmből álló kurzust a szerző a kezdő szakasz számára állította össze iskolai és iskolán kívüli használatra. A feldolgozott témák (Ismerkedés; Közlekedés; A boltban; A postán; Az étteremben, presszóban; A sport; Munkanap; Az utazás; A szervizben; A pihenőnap) egy része beépíthető a hazai általános iskolai tematikába is kiegészítő anyagként némi módosításokkal.

Loginova kurzusa egy sor új metodikai elv gyakorlati realizálását is igényli a kurzust tanító orosz tanártól, s így a tanári irányító munka a tanulás során a hazai oroszoktatásban aligha mellőzhető.

A lexikai és grammatikai anyagnak az a merev szétválasztása, ami a hazai gyakorlatban itt-ott megfigyelhető volt, Loginova kurzusát nem jellemzi. A diafilmmkurzusban a tananyag-összeállítást a funkcionális koncepció határozza meg, ami azt jelenti, hogy a konkrét szituációkban realizálódó nyelv-

tani anyag alkotja a tanítandó nyelvtan minimumának a gerincét, s nem a lexika válik az orosz grammatika prezentálásának a kiszolgálójává.

A lexikai anyag kiválasztása sem a lexikai minimumok anyagának a szolgálai akceptálása alapján történik, hanem a szituatív-tematikai elv primátusáé a döntő szerep, ami lényegében helyesíthető is.

Csak üdvözölhető az az elképzelés, mely az orosz főnévragozás horizontális oktatásával próbálkozik – a hagyományos (vertikális) formával szemben. Az utóbbi forma a hazai oroszoktatásban is az orosz anyanyelvűek számára összeállított tankönyvek metodológiájának a kritikátlan átvétele volt 3 évtizeddel ezelőtt... Teljesen eltekintett attól, hogy bizonyos paradigmaformák kommunikációs megterheltségi foka más és más, s érdemben nem bizonyított ama tény, hogy pl. az egyes főnevek paradigmáinak az asszociációkra épülő vertikális kimunkálásával érhető-e el optimálisan az érintett elemek mondatszintű felhasználása...

Loginova a 143 lapos könyvben részletesen ismerteti azokat a metodikai útmutatásokat, amelyeket az egyes leckék feldolgozása igényel, de már az „Előszó”-ban részletesen vázolja az újszerű audiovizuális kurzus célját és rendeltetését (3–7. lap).

A kurzus igényes felhasználása az orosz tanártól egy sor új metodikai elv érvényesítését igényli (a szavak és kifejezések szituatív, mondat szintű szemantizációja; a merev, morfológiai aspektusú, izolált paradigmák tanítása helyett az ún. mondattanra épülő morfológia tanítása stb.).

Újszerű, hogy a kurzus leckéi nem „atomizált” témák, amelyeknek legtöbbször semmi közük egymáshoz, hanem lényegében egy moszkvai család 4 tagja (az iskolás Natasa; az egyetemista Oleg; az apa: Nyikolaj Ivanovics Petrov; az anya: Olga Szergejevna Petrova) és egy kiskutya (Sarik) a „hőse” az egész kurzusnak, s ez bizonyos „medret szab” a kezdőnek az orosz nyelv világában való bolyongás során.

Helyesíthető az is, hogy a kurzus összeállítója nagy gondot fordít a hallás utáni megértésre, ami a hazai oroszoktatásban néha „mostoha gyermek”, jöllehet pontos megértés nélkül az oroszul tanuló aligha kapcsolódhat be helyesen a dialógusba, ill. polilógusba (a szerző szóhasználat, „Előszó”, 5. lap).

Loginova diafilmmkurzusa anyagának felhasználásával kapcsolatban azonban egy-két helyen kételyeink vannak: 1. nem látjuk világosan, hogy a kezdő szakaszra összeállított anyagban hogyan oldható meg az olvasás-, írás-tanítás; 2. a kurzusban adott szó- és kifejezésanyag optimális-e, s elegendő-e a kurzus igényelte fonetikai-intonációs ismeretek, jártasságok készségek kialakításához, ami a kezdő szakaszban nagyon lényeges kérdés; 3. a nyelvtani anyag graduálásában itt-ott szubjektívizmus figyelhető

meg: pl. a „v insztyitut” – „v skolz” típusú „előjáró + tárgyeseti főnév” konstrukciók tanítása a tárgyeset elméleti-gyakorlati sikú tanítása előtt, 29. lap).

Loginova igen jónak mondható kurzusa anyagában apró hiányosságok fedezhetők fel az első „lejátszás” után is:

1. Két helyen („Az utazás”; „A szervizben” témák) kronológiai következetlenség zavarja az oroszlul tanuló: Natasa előbb érkezik meg Leningrádba (forgatókönyv, 8. lecke 113. lap) és csak később veszi meg neki a jegyet Oleg (11. kocka, 114. lap).

2. A diafilmen ábrázolt „mikrovilág” és a forgatókönyv között nincs szinkron. A 3. lecke („A boltban”) utolsó diakockáján (23.) pl. a tányéron Sarik 4 virslit hagy, a forgatókönyv viszont csak háromról beszél (46. lap). A hasonló hibákat a kitűnő megfigyelőképességgel rendelkező tanulók rögtön felfedezik.

Hasonló hibával találkozunk az Utazás c. témában is, amelyben Natasa vonatja Moszkvából 23 órakor indult Leningrádba. 23 órakor viszont a vonatból még Moszkvában sem láthat felhőket az utas, pedig a dia ezeket mutatja (6. diakocka, 113. lap). Nevelési vonatkozásban sem szerencsés példa eiengedni 8 óras éjszakai útra egyedül egy 10 év körüli kislányt... Ugyanebben a leckében a vonat alakából diaképen a „Bronzlovas”-t látja Natasa, ami a külföldiek számára több okból is zavaró lehet: 1. a vonat nem megy el a „Bronzlovas” mellett; 2. Leningrád szimbóluma nem feltétlenül a „Bronzlovas” (7. diakocka, 114. lap).

A kurzusban közölt dalokkal kapcsolatban két megjegyzésünk van:

1. Pozitívumuk, hogy szép, helyenként művészi igényességükkel szaporítják azon kevés dal számát, ami eljut hozzánk az utóbbi időben. Hozzájárulnak a kiejtés javításához, csiszolásához, bájosak, kedvesek, de helyenként megtörik a leckék anyagát.

2. Célzerű lett volna – esetleg mellékletként – közölni az elhangzó dalok szövegét és kottáját, mert egy részük új, kevésbé ismert, és így nehezen hozzáférhető.

A fenti megjegyzések azonban aligha csökkentik V. G. Loginova kb. 50–60 foglalkozásra tervezett diakurzusa értékeit. Mind a jelenlegi, mind a bevezetésre kerülő új tantervek irányába mutat ez az anyag egyértelműen, s szeretnénk hinni, hogy a kurzus anyagát jó néhány hazai orosz tanár próbálja majd ki a jövőben.

H. Tóth Erika

A TANULÓI ÖNKORMÁNYZAT FEJLESZTÉSE

(Elvek tapasztalatok, elemzések)

Szerk.: *dr. Petrikás Árpád*

A közösségi nevelésről szóló irodalom már a magyar pedagógiai szakirodalomban is tekin-

télyes mennyiségűvé vált. Lassan egyre nehezebb lesz az áttekintés, s a felvetett vagy megvizsgált kérdéseket általánossá tenni, tudatosítani, felhasználni. Egy-egy újabb e tárgykörbe tartozó tanulmány, könyv megjelenésekor és elolvasásakor mégis azonnal az a gondolat vetődik fel, hogy milyen sok még az eddig nem vizsgált és meg nem oldott probléma a nevelésnek e területén. Így minden új problémát vizsgáló tanulmány hiánytól jellel kezelhető, s azzal az érdeklődéssel olvasható, hogy újabb részletkérdés került elemzésre. Közösségi nevelésünk vizsgálatának egyébként is egyik sajátossága, hogy az egyes részletproblémák, a közösségi nevelés eddig kevésbé elemzett területei, elemei kerülnek egyre inkább előtérbe. Talán túl sokáig is tartott az az idő, amíg e részletekhez eljutottunk.

A közösségi neveléssel összefüggésben a tanulói önkormányzatról megjelent és több tanulmányt magában foglaló kötet már azért is érdeklődésre tarthat számot, mivel ez ideig eléggé elhanyagolt nevelési problémát vizsgál. Úgy tűnik, hogy a közösségi nevelés egyik részproblémája sem okozott annyi felreértést a nevelés elméletében és gyakorlatában, mint az önkormányzat. Kár, hogy e különféle s téves értelmezéseket e kötetben sem veszik alaposabb vizsgálat alá, bár Petrikás Árpád bevezető tanulmánya utalást tesz e felfogásokra. Nagyon lényeges pedig, hogy az önkormányzat fogalmát helyesen értelmezzük, mivel csak így tudjuk a gyakorlatban jól felhasználni. A kötet egyes tanulmányai természetesen a megfelelő értelmezést és tartalmat adják meg, s így közvetve elejét veszik a helytelen felfogásoknak. Az önkormányzat értelmezésében azonban már sokféle irányzat érvényesült, s ezek egyenkénti kritikai elemzése nem lett volna felesleges.

Közösségi nevelésünk egyes feladatai, feladatrendszeri sokszor akadnak el éppen azért, mivel az önkormányzat elméleti és gyakorlati kérdései tisztázatlanok maradtak. Az avantgardizmustól az önkormányzati jogok és lehetőségek felszámolásáig nagyon széles a skála. Nagyon nehéz megtalálni a tanári vezetés és a tanulói önállóság helyes arányát, az önkormányzati szervek létrehívását, megszervezését, feladatrendszerük kidolgozását, működésük, irányításuk megfelelő módszerét. A tanári tekintély és a tanulói önállóság sokszor kerül indokolatlan ellentétbe egymással. Ez az egyik oka annak, hogy az önkormányzattal kapcsolatban napjainkban is eléggé széles körben vetődnek fel aggályoskodások, féltelmek, melyekbe a múlt rosszul sikerült, helytelenül értelmezett önkormányzati próbálkozásai is belejátszanak.

Ezek az aggályoskodások azért tekinthetők alaptalanoknak, mivel az utóbbi időben a tanulói önkormányzat helyes értelmezése és alkalmazása érdekében már több dokumentum is megjelent, mint pl. az új rendtartás. E dokumentumok pedagógiai elemzése azonban eddig nem